

PŘEDMLUVA

Dne 22. října 2013 se na Právnické fakultě Univerzity Karlovy uskutečnila mezinárodní konference „Práva a povinnosti spojené s občanstvím Unie“ v rámci spolupráce programů rozvoje vědních oblastí na Univerzitě Karlově P 04, P 05 a P 06 a ve spolupráci s Úřadem vlády České republiky. Konference proběhla v dopoledním zasedání v plénu a v odpoledním zasedání ve třech panelech: Volný pohyb občanů Unie, Pracovněprávní a sociální aspekty občanství Unie a Mezinárodní a lidskoprávní aspekty občanství Unie. Konference byla uspořádána u příležitosti 20. výročí platnosti Maastrichtské smlouvy (1. listopadu 1993), která mimo jiné zakotvila institut evropského občanství.

Speciální číslo časopisu AUCI obsahuje deset příspěvků, které se zabývají občanstvím Evropské unie z pohledu mezinárodního práva a ústavního práva.

Dva autoři se z různých pohledů snaží o vymezení konceptu občanství EU. Je zřejmé, že z perspektivy mezinárodního práva i obecné státovědy není občanství Evropské unie srovnatelné a konkurenční k občanství členských států, ale nový a v mnohém odlišný právní koncept.

Další článek analyzuje lidská práva občanů Unie z hlediska judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Jedná se pochopitelně o určité vybrané aspekty. Navíc jde o práva zaručená Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, nikoli o „práva občanů“ ve smyslu Listiny základních práv EU. Přesto jde o důležité a aktuální téma, a to též vzhledem k plánovanému přístupu Unie k Evropské úmluvě.

S občanstvím EU naopak přímo souvisí právo na konzulární ochranu či pomoc v třetích zemích. Prakticky zaměřený článek je napsán jasně a přehledně, zejména ukazuje, že navzdory některým jazykovým verzím smluv nejde v žádném případě o diplomatickou ochranu. Další stať se zabývá otázkou, zda občanství EU může být důvodem pro sloučení rodiny. Vychází především z rozboru judikatury Soudního dvora EU.

Další skupina článků je psaná z pohledu obecné právní teorie a státovědy. První teoretická stať zkoumá vztah mezi evropskou integrací, občanstvím EU a českou národní identitou. Další článek rozebírá historické a filozofické aspekty občanství národních států a Evropské unie. Třetí z nich se zabývá identitou občana ve vztahu k občanství EU. Všechny tyto stať obsahují řadu podnětných, někdy provokativních názorů, které přesahují úzce technické pojetí občanství Unie jako právního statusu.

Poslední dva články přistupují k problému z pohledu ústavního práva. Jedná se zde o úpravu dvojího státního občanství a otázku možnosti přiznat volební právo cizincům. Autoři nejen přesně analyzují platnou právní úpravu, ale rovněž formulují některé závěry de lege ferenda.

prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.